De luchtstrijdkrachten in de weermacht

* * * Sedert haar optreden in de Eerste Wereldoorlog heeft de luchtmacht zich ontwikkeld tot een belangrijk en onmisbaar deel van de strijdkrachten. De onderlinge verhouding tussen de drie krijgsmachtonderdelen en de prioriteit van de hun opgedragen taken is in de loop der jaren door veranderingen in strategische inzichten aan verschuivingen onderhevig geweest.

Als wij spreken over de taak van de krijgsmachtonderdelen moet deze, voor wat Nederland betreft, worden geprojecteerd tegen de verdediging van het theater West-Europa waarbij de strategische aanvalsmiddelen (grond-grond, lucht-grond en zee-grond geleide wapens) van de Verenigde Staten en, in mindere mate die van het Verenigd Koninkrijk, een zeer belangrijke rol spelen. Deze strategische aanvalsmiddelen zijn na hun grote groei in de Tweede Wereldoorlog, en in versterkte mate door de ontwikkeling van de nucleaire middelen, niet meer los te denken van de verdediging van West-Europa. De rol van deze strategische nucleaire strijdkrachten is echter door de toeneming van het grote destructieve vermogen en het ontstaan van een machtsevenwicht op dit gebied sterk gewijzigd. De V.S. hebben hun zwaard-en-schild-strategie moeten loslaten daar de inzet van deze middelen voor alle partijen slechts een massale vernietiging van de hartlanden zou inhouden. Van een inzetmiddel is het strategisch nucleair potentieel derhalve geworden tot een middel dat inzet wederzijds voorkomt, dat een totale nucleaire oorlog als politiek middel uitschakelt en elke andere vorm van oorlog anders dan op een zeer beperkte schaal op zijn minst gezegd zeer riskant maakt.

In de zwaard-en-schildtheorie paste nog de vooronderstelling dat de in West-Europa opgestelde strijdkrachten zo lang een vijandelijke aanval moesten weerstaan dat de strategische strijdkrachten de vijand konden dwingen de vijandelijkheden te staken. Door het ontstane nucleaire evenwicht moet echter meer aandacht worden besteed aan het uitbreken van vijandelijkheden op beperkte schaal. Gezien de gevolgen van inzet van nucleaire strategische middelen voor de betrokken landen, moet de drempel van inzet voor deze middelen hoog liggen. Wil men politiek niet worden gechanteerd door een tegenstander met sterke tactische strijdkrachten, dan dient men op zijn minst te zorgen voor een evenwicht in de tactische sector, waarbij op al dan niet beperkte wijze gebruik kan worden gemaakt van nucleaire middelen.
In de periode van de zwaard-en-schildtheorie lag het zwaartepunt na het uitbreken van vijandelijkheden in de inzet van de strategische aanvalsmiddelen. Bij de inzet van de tactische luchtstrijdkrachten werd dan ook hiermee in sterke mate rekening gehouden en vele vluchten werden hierop gericht. De neiging bestond aan de taak van de tactische luchtstrijdkrachten, voor wat betreft de samenwerking met de grondstrijdkrachten, een lage prioriteit toe te kennen.

In wezen zijn echter de taken van de tactische luchtstrijdkrachten, behoudens de reeds genoemde prioriteitsoverlegging, sedert de strijd in Noord-Afrika gedurende de Tweede Wereldoorlog, weinig veranderd: veroveren van het luchtoverwicht en steun aan de grondstrijdkrachten in de vorm van interdictie en directe vuursteun. Om de eigen slagkracht, in de eerste plaats aan nucleaire middelen, te beschermen en de operaties van de eigen strijdkrachten mogelijk te maken, zal het veroveren van het luchtoverwicht een belangrijke opdracht blijven. Voor wat betreft de voorbereide sorties van de tactische aanvalsvliegtuigen zullen de eerste sorties in belangrijke mate liggen in het vlak van het te bereiken luchtoverwicht en de interdictie. Na de ontwikkeling van de strijd wordt de prioriteit van taken van de luchtstrijdkrachten, afhankelijk van de situatie, door de luchtmacht in gezamenlijk overleg met de grondstrijdkrachten nader vastgesteld. Inzake de directe vuursteun moet hierbij rekening worden gehouden met de nog bestaande mogelijkheden van de grondstrijdkrachten. In principe worden hierbij de luchtstrijdkrachten ingeschakeld als de eigen middelen van de grondstrijdkrachten niet meer toereikend zijn. De enige tijd geleden bij de legerkorpsen ingestelde FASOCS, samengesteld uit land- en luchtmachtpersoneel, bevorderen hierbij een juiste en efficiënte inzet van vliegtuigen ten behoeve van de strijd op de grond.
Bij het uitbreken van vijandelijkheden „less than

general war", hetzij alleen met conventionele middelen, hetzij met beperkte nucleaire middelen, blijft het van het grootste belang de prioriteit bij de inzet van de luchtstrijdkrachten te leggen op het beschermen van de eigen nucleaire middelen en het vernietigen van deze middelen van de vijand. De inzet van de gezamenlijke strijdkrachten is echter niet los van elkaar te stellen en in het theater West-Europa is het uiteindelijk SACEUR die bepaalt hoe deze inzet het best op elkaar is afgestemd, teneinde het gestelde doel te bereiken.

Nieuwe uitgave

Men of responsibility, door D. U. Stikker, 418 blz., geïll. Uitg.: Harper & Row, New York, 1966. Prijs: $ 7,95.

Het is in dit geval onnodig de persoon van de schrijver te introduceren; het is duidelijk dat hij, als voormalig secretaris-generaal van de NAVO, de aangewezen man is om het wel en wee van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie als mémoires te beschrijven. Vijfendertig jaren van verantwoordelijkheid voor de vraagstukken van de gehele wereld, in het bijzonder van Europa, en dan weer zeer in het bijzonder van ons eigen land, worden in zijn boek beschreven. Uitstekend is ook zijn waardering van grote tijdgenoten, waarmee hij in zijn functie zo nauw contact moest onderhouden: Norstad, Acheson, Spaak, Bevin, Adenauer, Schuman, De Gaulle en vele anderen.

Het 1e deel van dit buitengewoon interessante boek gaat over zijn eigen politieke „aanloopperiode" en de tijd die daarvoor ligt. Reeds hier demonstreert zich een aangename verteltrant. In het 2e deel bespreekt Stikker de na-oorlogse ontwikkeling, waardoor Indonesië zijn soevereiniteit verwierf en de eerste na-oorlogse politieke ontwikkeling in ons eigen werelddeel. Daarna komen, in deel 3, de eerste, veelal moeizame schreden van de NAVO, waarin voor ons, officieren, vooral het 4e deel de aandacht verdient: „Tribal feuds, strategy and nuclear weapons", zij het dat dit binnen het gehele werk slechts een zeer bescheiden plaats inneemt.

Stikkers werk is in hoofdzaak van historische waarde en het lijkt ons ook als zodanig bedoeld. Zijn analyse heeft het grote voordeel volkomen objectief te zijn en hij spaart de roede niet als het erom gaat kritiek uit te oefenen op misstanden binnen de organisatie, van welke aard dan ook. Hij beschrijft alle problemen, die Europa en de rest van de vrije wereld tegenwoordig bedreigen, van de obstructie van Frankrijk tot en met het gevaar van het uitbreken van een kernoorlog-bij-ongeluk.

Het boek is boeiend van het begin tot het einde, door zijn inhoud en door zijn verhaaltrant. d.U.